

Lakivaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksen johdosta laiksi oikeudenkäymiskaaren sekä eräiden muiden lakien tiedoksiantoa riita-asioissa koskevien säännösten muuttamisesta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 6 päivältä maaliskuuta 1990 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 16.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöjohtaja Jan Törnqvist ja lainsäädäntöneuvos Juhani Hirvonen oikeusministeriöstä, oikeusneuvos Helge Jalanko ja oikeusneuvos Erkki-Juhani Taipale korkeimmasta oikeudesta, presidentti Touko Kosonen Turun hovioikeudesta, pormestari Kauko Huttunen Helsingin raastuvanoikeudesta, käräjätuomari Lauri Melander Vantaan tuomiokunnasta, kihlakunnantuomari Markku Arponen Rovaniemen tuomiokunnasta, pormestari Lars Karlsson Porvoon raastuvanoikeudesta, puheenjohtaja, oikeusneuvosmies Heikki Nousiainen Suomen Kaupunkituomarien Yhdistyksestä, hallituksen jäsen, oikeusneuvosmies Markku Leskinen Suomen Lakimiesliitosta, kihlakunnantuomari Matti Karhunen Suomen kihlakunnan- ja käräjätuomarit ry:stä, puheenjohtaja, asianajaja Jukka Peltonen Suomen Asianajajaliitosta, puheenjohtaja, yleinen oikeusavustaja Asko Eloranta Yleiset Oikeusavustajat ry:stä, puheenjohtaja, herastuomari Heikki Jalo Lautamiehet ry:stä, puheenjohtaja, haastemies Rainer Grannas Suomen Haastemiehet ry:stä ja puheenjohtaja, ulosottoapulainen Simo Korpinen Suomen Ulosottoapulaisten yhdistyksestä sekä Helsingin yliopiston professori Juha Lappalainen.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäymiskaaren sekä eräiden muiden lakien tiedoksiantoa koskevia säännöksiä. Esitys liittyy eduskunnalle samanaikaisesti an-

nettuun hallituksen esitykseen n:o 15 riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisesta.

Esityksen mukaan tiedoksiannosta huolehtiminen olisi riita-asioissa pääsääntöisesti tuomioistuimen velvollisuus. Uusina tiedoksiantotapoina ehdotetaan otettaviksi käyttöön tiedoksianto postitse saantitodistusta tai tiedoksisaajan itsensä palauttamaa vastaanottotodistusta vastaan. Lisäksi ehdotetaan sijaistiedoksiantoa ja kuulutustiedoksiantoa koskevia säännöksiä muutettaviksi.

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen kanssa erikseen säädettävällä lailla.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta pitää alioikeusuudistusta tärkeänä ja tarpeellisena lainsäädäntöhankkeena. Nyt eduskunnan käsiteltävänä olevia ehdotuksia koskevien yleisten kannanottojen osalta lakivaliokunta viittaa hallituksen esityksestä n:o 15 antamaansa mietintöön n:o 16.

Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin muutosehdotuksin.

1. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

11 luvun 1—4 §. Luvun 1 §:n mukaan tuomioistuin huolehtii tiedoksiannosta, jollei jäljempänä ole toisin säädetty. Luvun 2 §:n mukaan asianosainen voi pyynnöstään tuomioistuimen suostumuksella itse huolehtia tiedoksiannon toimittamisesta. Luvun 3 §:n mukaan

tuomioistuimien toimittaa tiedoksiannon riita-asiaa lähettämällä asiakirjan asianosaiselle postitse saantitodistusta vastaan tai tietyin edellytyksin virkakirjeellä. Luvun 4 §:ssä on säännökset haastetiedoksiannosta, jota voidaan käyttää vain pykälässä mainittujen edellytysten vallitessa.

Nämä säännösehdotukset johtavat siihen, että tuomioistuimen on toimitettava tiedoksianto kaavamaisesti laissa säädetyssä järjestyksessä ilman vaihtoehtoja tai joustomahdollisuuksia.

Valiokunta pitää järjestelyä liian jäykkänä ja käytännön työtä hankaloittavana. Joustavamman menettelyn aikaansaamiseksi valiokunta ehdottaa, että lakiehdotukseen lisätään siitä valmistelun viime vaiheessa poistettu 11 luvun 1 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan tuomioistuin voi huolehtia tiedoksiannosta antamalla sen paitsi tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluvan myös haastemiehen tehtäväksi. Tämän johdosta on myös 3 §:n 1 momentin johtolauseetta ja 4 §:n 1 momentissa säädetyjä edellytyksiä haastetiedoksiannon toimittamiselle tarkistettava.

Raastuvanoikeuksissa on haastemiehiä, mutta tuomiokunnissa ei ole. Uuden 1 §:n 2 momentin avulla kaikki käräjäoikeudet tulevat keskenään samaan asemaan. Tällöin käräjäoikeus voi antaa tiedoksiannon haastemiehen tehtäväksi siitä riippumatta, onko haastemien organisoitu tuomioistuimen yhteyteen vai yleishallintoviranomaiseen.

Haastemies, joka tuntee olosuhteet kentällä tuomioistuinta paremmin, voi itsenäisesti harkita tiedoksiantotavan: tiedoksianto postitse saantitodistusta tai vastaanottajan palauttamaa vastaanottotodistusta vastaan taikka haastetiedoksianto. Näin meneteltäessä yhteistyön tulee luonnollisesti olla hyvää ja toimivaa tuomioistuimen ja haastemiehen välillä.

11 luvun 14 §. Pykälän 2 momentissa säädetään, miten tiedoksianto toimitetaan kuolinpesälle. Momentin viimeisen virkkeen mukaan tiedoksiannon vastaanottajan on toimitettava kullekin kuolinpesän osakkaalle oikeaksi todistettu jäljennös saamistaan asiakirjoista.

Luvun 5 §:ssä olevan pääsäännön mukaan tiedoksi annettava asiakirja luovutetaan vastaanottajalle alkuperäisenä tai jäljennöksenä. Tässä pykälässä on luovuttu jäljennöksen oikeaksi todistamisesta. Ehdotettu 14 §:n 2 momentti on tähän verrattuna epälooginen: tiedoksiannon vastaanottaja joutuisi todistuttamaan oikeaksi jäljennöksen asiakirjasta, jota ei ole todistettu. Asiantilan korjaamiseksi valiokunta ehdottaa, että 2 momentista poistetaan sanat ”oikeaksi todistettu”.

11 luvun 18 §. Pykälän 1 momentin mukaan virheellisesti toimitettu tiedoksianto on toimitettava uudelleen, jos asianosainen ei ole saapunut tuomioistuimeen tai ei ole antanut häneltä pyydettyä kirjallista vastausta tai lausumaa, jollei uutta tiedoksiantoa ole virheen vähäisyyden vuoksi pidettävä tarpeettomana.

Pykälän perusteluissa on esimerkein selostettu, mitä virheen vähäisyydellä tarkoitetaan. Perustelujen täydennykseksi lakivaliokunta korostaa, että virheen vähäisyydellä tarkoitetaan tässä sekä itse virhettä että sen merkitystä tiedonsaajalle.

Edellä lausutun perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että lakiehdotukset n:ot 2—8 hyväksyttäisiin muuttamattomina ja
että lakiehdotus n:o 1 hyväksyttäisiin
näin kuuluvana:*

1.

Laki

oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudenkäymiskaaren 11 luku, 16 luvun 9 § ja 17 luvun 26 §, sellaisina kuin ne ovat, 11 luku siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, 16 luvun 9 § 14 päivänä tammikuuta 1972 annetussa laissa (21/72) ja 17 luvun 26 § 29 päivänä heinäkuuta 1948 annetussa laissa (571/48), näin kuuluviksi:

11 luku

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä ja haasteesta rikosasiassa

Tiedoksiannosta oikeudenkäynnissä

1 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)
Tuomioistuim voi huolehtia tiedoksiannosta riita-asiaa antamalla sen tuomioistuimen henkilökuntaan kuuluvan tai haastemiehen tehtäväksi. Samalla tuomioistuimen on ilmoitettava, milloin tiedoksianto on viimeistään toimitettava, sekä annettava tarvittaessa tarkempia ohjeita tiedoksiannon toimittamisesta. (uusi 2 mom.)

2 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 §

Kun tuomioistuim huolehtii tiedoksiannosta tai kun tiedoksianto on annettu haastemiehen tehtäväksi, tiedoksianto riita-asiaa toimitetaan lähettämällä asiakirja asianosaiselle:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)
 (2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

4 §

Jos tiedoksiantoa ei ole saatu toimitetuksi tai voidaan pitää todennäköisenä, että sitä ei saada toimitetuksi 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla, tai jos siihen on muu erityinen syy taikka jos tiedoksiannosta huolehtiminen on annettu asianosaiselle, tiedoksiannon toimittaa haastemies henkilökohtaisesti tiedoksiannon vastaanottajalle tai jollekin 7 §:ssä tarkoitetulle henkilölle.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

5—13 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

14 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tiedoksianto kuolinpesälle toimitetaan kuolinpesän osakkaille. Jos pesänselvittäjä on määrätty pitämään huolta pesän hallinnosta, tiedoksianto toimitetaan hänelle. Tiedoksianto voidaan toimittaa myös sille, joka hoitaa pesän omaisuutta, vaikka kuolinpesä ei olisikaan pesän osakkaiden hallinnossa, tai sille, jolla muutoin on oikeus edustaa kuolinpesää ja käyttää puhevaltaa kuolinpesän puolesta. Tiedoksiannon vastaanottajan on viipymättä toimitettava kullekin osakkaalle ja, jos tiedoksiannon vastaanottaja on pesän osakas, sille, jonka hallinnossa pesä on, (*poist.*) jäljennös saamistaan asiakirjoista.

15—19 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Haasteesta rikosasiassa

20—23 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Erityiset säännökset

24—27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

16 luku

Oikeudenkäyntiväitteistä ja lykkäyksestä

9 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

17 luku
Todistelusta

Voimaantulosäännös
(Kuten hallituksen esityksessä)

26 §
(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Björkstrand ja jäsenet Hacklin, Häkämies, Jokinen

Linnainmaa, Moilanen, Niinistö, Paloheimo, Ryynänen, Taina, Tykkyläinen, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö.
